

Změny ve Společnosti vlivem zakládání nových svazů od roku 1919. Vystoupení mládeže. Princip autority se v 19. století stává neúčinným. Gregor Mendel. Roentgen. Mládež má pocit, že je od Anthroposofické společnosti odstrkována. Byrokracie. Průběh shromáždění delegátů. Práce ve dvou Společnostech. „Krejčovský problém.“

Dornach 2. března 1923

Rudolf Steiner

Stuttgartské shromáždění skončilo především večer, a vy si budete pravděpodobně myslet, že vám mám povídat o něčem, co se ve Stuttgartu událo. Je to tak, že už došlo k jistému výsledku, výsledku, který vzhledem ke skutečným poměrům nemůže být jiný. Abychom tomu, co tu vzniklo, plně porozuměli, bude nutné podat skicovitě zprávu o vývoji věci. Víte ovšem z náznaků, které jsem udělal během posledních týdnů, že stuttgartskému shromáždění předcházely několikátýdenní přípravy. Tyto přípravy, které byly pro všech ny zúčastněné pěkně úmorné, směřovaly k tomu, dát pro nej bližší dobu Anthroposofické společnosti nějakou budoucnost ustanovením podmínek jejího života.

Při tom všem je ovšem třeba brát ohled na to, aby to, co se stalo ve Stuttgartu, nebylo rozhodně ovlivněno smutnými událostmi požáru Goetheana, alespoň co do svých východisek, co do původu. Ze se totiž něco má stát pro konsolidaci Společnosti, jsem už začátkem prosince prohodil s jedním členem představenstva s příkazem, aby se tou věcí zabývalo celé ústřední představenstvo s dalšími osobnostmi. Takže tedy to, co se odehrálo ve Stuttgartu, je přímým pokračováním toho, o čem jsem jako výsledek pozorování současné situace v Anthroposofické společnosti řekl panu Uehlimu.

Do těchto událostí zapadl jako bolestná skutečnost požár Goetheana. Ale také, i kdybychom tady ještě dnes měli Goetheanum takové, jaké bylo, všechny tyto věci by se musely odehrát naprosto stejně. Co tu vlastně bylo? Bylo tu to, že Anthroposofická společnost, jak se pozvolna vyvíjela za dvě desetiletí, přijala určitou formu a utváření, formu a utváření modifikované od roku 1919 různými aktivitami, které v ní byly realizovány.

Mohlo by se snadno zdát, jako by, když se vysloví něco takového jako: různé aktivity, které byly v Anthroposofické společnosti realizovány, že to je nepříznivý úsudek o těchto věcech. Tak tomu však rozhodně není. Stačí jen jmenovat waldorfskou školu, která patří k těmto novým záležitostem, a bude vám přece jasné, že se jedná o něco úplně jiného, než o vyslovení nějakého povrchního úsudku. Proti hodnotě a významu těchto útvarů nelze nic namítat, ani ve vztahu k těm nejdůležitějším, nic proti vedení, proti jejich správě.

O čem se tu jednalo a mělo jednat, byla pouze Anthroposofická společnost, její utváření, její celá konfigurace jako taková. Teď je ovšem těžké, popsat podle skutečnosti toto utváření Anthroposofické společnosti, která je široce rozvětvená, ale myslím si, že každý z vás ví z jistého hlediska, čím se stala Anthroposofická společnost až k dnešnímu dni, a může si i mnohé sám popsat podle toho, co jsem tu uvedl i já v průběhu posledních týdnů; může si pak tento popis doplnit.

Tak jedna ze zvláště důležitých událostí, které se udály v životě této Anthroposofické společnosti, je ta, že vedoucím osobnostem, nebo alespoň většímu počtu vedoucích osobností přibyly zcela určité, a to anthroposofické úkoly pro Anthroposofickou společnost z toho, co se z ní dále vytvořilo. Tyto anthroposofické úkoly čekají od roku 1919 na své řešení. Nebyly totiž vyřešeny, a proto 10. prosince minulého roku se muselo promluvit k ústřednímu představenstvu ve Stuttgartu, když se ty věci, řekl bych, naprosto zřetelně ukázaly tak, jak jsem to právě vylíčil.

Jeden z posledních založených útvarů, které vyrostly z anthroposofického hnutí, je také Hnutí pro náboženskou obnovu, které přispělo zvláště hodně ke krizi Anthroposofické společnosti v poslední době. To je jedna stránka skutečností, které se vyskytly v životě Anthroposofické společnosti.

Druhá stránka je, že přišla mládež, mládež s vnitřním nadšením pro anthroposofii, pro všechno to, co anthroposofie obsahuje, přišla jmenovitě i akademická mládež se zcela určitým očekáváním, se zcela určitými

představami o tom, co lze nalézt v Anthroposofické společnosti, s určitými pocity, které by se mohly charakterizovat tak, že se řekne: Se silnými vnitřními impulzy srdce došla mládež k Anthroposofické společnosti a byla zvláště citlivá pro všechno, s čím se setkala v řadách anthroposofů, přijímala všechno sice nikoli rozumovým, ale jasným citovým úsudkem.

Ano, moji milí přátelé, dnešní mládež má právě duševní zážitky, které v jistém smyslu vstupují poprvé do lidského vývoje. Není to tím, že se o protikladu starší a mladší generace mluví abstraktně a povrchně. Tento protiklad tu v jistém smyslu byl vždy, a byl zvláště u těch, kteří jako silné individuality se chtěli vzdělávat pro život ve svém mladistvém věku v různých vzdělávacích ústavech. Stačí při pomenout jen typické příklady. Ctěte v Goethově „Básni a pravdě“, jak v Lipsku, místo aby šel na přednášky, protože ho nudily, šel naproti do preclikárn a tam se bavil se svými kamarády, zatímco profesor Ludwig a jiní tam v posluchárnách tradovali chytré nauky. Ale přes tento protiklad, který tu ovšem byl vždy, docházeli ovšem i tito, řekl bych, radikální mladí lidé stále k tomu, co tu právě bylo k dispozici po staré generaci jako dědictví. Docházeli k tomu i geniální lidé. Goethe zůstal zcela jistě nezměrný genius až do své smrti; jedině pokud se týče osobního zařazení do bezprostředního života, byl Goethe nejen genius, ale také tlustý tajný rada s dvojíou bradou. To je také pravda. Nuže, tyto věci se musí pozorovat jen zcela nezaujatě. Bylo to právě až do poslední třetiny 19. století, že sice protiklad, o němž se právě i dnes mluví povrchně, protiklad mezi starými a mladými, již tu byl, že se však vyrovnal šosáctvím, že se totiž mládež stále více přizpůsobovala tomu, co zůstalo jako dědictví po starém, došla k tomu dědictví. To však dnes už není možné.

Kdybychom chtěli mluvit v terminologii, která byla převzata z orientální moudrosti, museli bychom říci: To po uplynutí kali-jugy už není možné, protože princip autority už neproudí sociálním životem tak, jak tomu bylo dříve. Stále více se uplatňuje, že lidstvo vstoupilo do období vývoje duše vědomé. A to žije způsobem ovšem nikoli jasně ohraničeným, ale instinktivně mimořádně silným v těch lidech, kteří se narodili v devadesátých letech nebo možná i na začátku 20. století nebo později, a kteří mají takový vnitřní život, na který by se měli starší dívat skutečně láskyplně, má-li být pochopen. A to nemůže být jen tak, neboť naše kultura a civilizace přijaly takové formy zvláště v našich vzdělávacích ústavech, že ono vyrovnání mezi starými a mladými, které tu dříve vždycky bylo, teď už tu právě není. To cítí současní mladí lidé, to je jejich vnitřní osud. To je něco, řekl bych, co dělá povahu jejich celého života, a to utváří určitý druh požadavku na život. To podmiňuje to, že lidé, kteří jsou mladí, jsou dnes hledající, ale hledající úplně jinak, než byli hledající starší lidé.

Ve všech oblastech života, zvláště ve všech oblastech duchovního života to tak je. Vždyť už dávno reagovala podivuhodně na mládež kultura stáří. Využívám příležitosti, která se nabízí, a uvedu charakteristické příklady. Vzpomeňte na přednášku, kterou jsem měl o Gregoru Mendelovi. Ve 20. století se vyskytoval mezi přírodovědci úplně sporadicky s jistou vehemencí názor, že Gregor Mendel z Moravy, osamělý učitel, gymnaziální učitel a později opat, byl geniální člověk, který vykonal něco velkolepého pro stanovení zákonů dědičnosti. Když však tak pozorujeme vztah tohoto Gregora Mendela k vzdělávacím ústavům, v nichž byl, nesmíme zapomenout, že skvěle propadl, když měl příslušný věk a měl složit učitelskou zkoušku. Byla mu pak dána lhůta, po níž mohl ještě jednou tuto učitelskou zkoušku složit. Opět propadl. Tehdy v padesátých letech to bylo tolerantnější než později: přestože dvakrát propadl při učitelské zkoušce, byl zaměstnán jako gymnaziální učitel. A stal se pak tím, který vytvořil to, co se řadí k nej skvělejším činům v oblasti přírodní vědy dnešní doby. Nebo něco docela blízkého: Roentgen - žádný člověk dneška nezapochybuje, že Roentgen patří k největším duchům současnosti. Jednoho dne byl vyhozen z gymnázia, vůbec je nemohl dokončit. Dosáhl také jen s velkou námahou, že vůbec dostal docenturu, protože to ovšem nešlo na vzdělávacích ústavech, protože, jak řečeno, byl vyhozen z gymnázia a později zběžně umístěn na vysoké škole, na níž to pak šlo. Ale tu opět nemohl dosáhnout docenturu v oboru, v němž ji dosáhnout měl. Přece jen se však stal tvůrcem jednoho epochálního činu v oblasti praktické a teoretické přírodní vědy. Takové příklady by mohly jít do nekonečna. Všude se totiž blýská na lepší časy tohoto nepřekonatelného protikladu dědictví starších dob a toho, co jednoduše žije nedefinovatelně v mládeži.

Tak se může říci poněkud radikálně, že této mládeži je zcela jistě nanejvýš lhostejné, kolik královských hrobů v Egyptě bude ještě otevřeno, na tom jí vůbec tolik nezáleží. Ale této mládeži záleží na tom, najít něco, co

slouží k podnícení lidství z mnohem původnějších zdrojů než otevření starých královských hrobů. Mládež má pocit, že jsme dnes v období vývoje lidstva, kdy se pro lidstvo musí čerpat z mnohem elementárnějších, původnějších zdrojů.

Rozhodně můžeme říci, že v průběhu dvou prvních desetiletí 20. století hledala mládež s tímto požadavkem hodně. Tato mládež poznala anthroposofii a cítila, že se tu dostáváme k této elementárnosti, že se to dotýká nejhlubších zdrojů lidství. A tu se tato mládež dostala k Anthroposofické společnosti. A jeden ze zástupců této mládeže v pondělí nebo v úterý ve Stuttgartu řekl, že byla šokována, neboť když sem přišla, dostala opravdový šok, když viděla, jaká je Anthroposofická společnost ve srovnání s anthroposofií. - Ovšem, není-liž pravda, je to jedna z nejdůležitějších skutečností; nedá se oddekovat. Když si jen pomyslíte, co tato mládež, a právě akademická mládež, musela nakonec všechno prožít.

Řekněme, že v jednom oboru, například v dějinách literatury, chtěli tito mladí lidé vystudovat tento vzdělávací kurz, a pak si chtěli udělat doktorát. Jak pak to bylo v poslední třetině 19. stoletím Jak pak pracovala většina na disertaci, na doktorské práci? To si profesor - ty věci se musí přirozeně shrnout a radikálně vyličit - usmyslil, že napíše knihu o romantických školách. Pak si vybral mezi svými studenty: Jednomu dal úkol o Novalisovi, druhý dostal úkol o Friedrichu Schlegelovi, další o Augustu Wilhelmu Schlegelovi, třetí o Ernstu Theodoru Amadeu Hoffmannovi, když to šlo dobře. Když to dobře nešlo, pak dotyčný kandidát dostal disertační téma o interpunkci nebo o závorkách v souvětí u Ernsta Theodora Amadea Hoffmanna. To vše pak měl pan profesor propracovat a vyplynul mu z toho obsah jeho knihy o romantické škole. Všechno bylo provedeno, řekl bych, mechanicky. Mladý člověk se stal článkem v mechanismu, v duchovním mechanismu. Proti tomu se bouřilo to, co, smím-li užít ještě jednou ten výraz, právě jako něco úplně elementárního žilo po uplynutí kali-jugy v mladistvé duši. Přirozeně by se daly uvést ještě nesčetné další příklady.

A tyto dvě věci tu stály vedle sebe: Anthroposofická společnost, jaká právě byla za dvě desetiletí - není zapotřebí ji líčit, každý si ji může vyličit ze své perspektivy - a na druhé straně akademická mládež. Ale v podstatě byla opět tato akademická mládež vůči Anthroposofické společnosti jen tím nejostřejším, nejradikálnějším reprezentantem toho, co tu bylo i jinak, jak to vyšlo velmi zřetelně najevo na Stuttgartském shromáždění.

Na jedné straně byly vedoucí osobnosti staré Anthroposofické společnosti všude, řekl bych, angažované pro to, co se tu vytvořilo v pevných formách. Jeden byl waldorfským učitelem, druhý byl šéfem kanceláře v „Kommender Tag“. Ano, ti lidé měli - to je nutno brát opravdu s plnou vážností - nesmírně mnoho práce. Řekl bych, že všechno, co bylo v Anthroposofické společnosti na svobodně postavených osobnostech, vplynulo do těchto založených útvarů. Zda právem, nebo neprávem není zcela zřejmé, ale vedlo to také v Anthroposofické společnosti k jistému, řekněme, byrokratismu, schematismu. Mezi těmito zřízeními byl „Svaz pro trojčlennost sociálního organismu“. Měl hned od okamžiku, co byl roku 1919 založen, svého vedoucího, a já jsem byl nucen po nějaké době, co jsem s tímto svazem pracoval, říci: Takhle to nejde dále, tady už nespolupracuji. - A jak jsem to v těchto dnech vyjádřil ve Stuttgartu, musel jsem se k tomu vyjádřit a prostě jednoho dne říci: To nejde, tady už dále nespolupracuji.

Pak přišel jiný vedoucí, vynikající člověk. Několik týdnů jsem tehdy nebyl ve Stuttgartu, a když jsem pak opět přišel, musel jsem se informovat o tom, co se tam dělo. Rozhodovalo se o dalších věcech. Konala se schůze, byl jsem informován o tom, co se dělo. Sdělili mi: Ano, jsme teď tak a tak daleko se založením kartotéky. Tady máme menší lístky, na které zaznamenáváme menší výstřižky z novin, obsah přijde přibližně vpravo dolů, a to se pak uloží do regálů. Pak jsou větší lístky, s poněkud silnějším papírem; na nich jsou pak větší novinové články. Pak jsou lístky jiného formátu, tam přijdou došlé dopisy. - A tak to šlo dále. Mnoho hodin se líčilo a líčilo toto zakládání kartotéky, jak se pracovalo mnoho týdnů s nesmírnou obětavostí a oddaností, aby se tato kartotéka založila, a co tam všechno v ní je, jak je všechno v ní v naprostém pořádku. Tak jsem měl před sebou v duchu obraz této kartotéky, lístky ve všech možných formátech, všechno nádherným způsobem zaregistrované, co se stalo v Anthroposofické společnosti, čeho se dopustili protivníci. Všechno nádherně zaregistrované! Hory těchto lístků, které tu ležely na sobě, musely být ohromné. A lidé, kteří tu seděli, z těch se úplně stala strašidla, ti tu už

vůbec nebyli, byla tu jen kartotéka. Všechno bylo zaregistrované.

Řekl jsem: ovšem, moji milí přátelé, máte také hlavy k této kartotéce?- Mne přece celá ta kartotéka nezajímá, mne zajímá jen, co je ve vašich hlavách. - Jistě, vůbec to nechci hanět, chci to jen vyprávět, neboť ti, kteří to udělali, sténali pod nesmírnou pracovní zátěží. Ale jen si na druhé straně uvědomte, když sem vstoupila mládež s nadšeným srdcem a obsáhlými ideály do budoucnosti, a tady se jí vyprávělo o nějaké kartotéce! Vůbec neříkám, že kartotéka je zbytečná, ani neříkám, že je špatná, říkám že je vynikající, je i mimořádně nezbytná, ale tak to přece nejde. Bylo zapotřebí srdcí, která by vyšla vstříc srdcím.

Z toho tak vyplynuly všelijaké nesmysly. Tyto nesmysly a mnoho jiného přivodily nakonec to, že se muselo myslet na následující: Anthroposofická společnost potřebuje reorganizaci. Potřebuje možnost, aby lidské individuality naprosto svým způsobem a s možností se úplně vyžít skutečně v ní působily a také nacházely atmosféru, v níž by mohly při dalším vzdělávání volně dýchat. Byly to tedy úplně fundamentální problémy, které tu do Anthroposofické společnosti vstoupily. Byla nutná revize všech jejích životních podmínek. A že takové životní podmínky v naprosto eminentním smyslu má, to vyplývá prostě z toho, že sem právě mládež přišla s vnitřně překypujícím životem. Ale protiklady se stále zvětšovaly.

Přirozeně i mezi staršími byli takoví lidé, kteří se nikdy nestarali o kartotéky - kartotéka je zde jen reprezentantem pro celý systém - kteří sice možná byli velmi staří, ale nechtěli se už starat o to, co se stalo potřebou. Byli to sami takoví členové, kteří se stali členy možná už v roce 1902 nebo 1903, kteří však, když se jinak možná od mládeže hodně odlišují, nedostali se blíže k tomu, co, řekl bych, je historií Anthroposofické společnosti.

To bylo opravdu něco mimořádně obtížného, co tu člověku předstupovalo před duši především v přípravných jednáních. Mohlo to na člověka uvalit nezměrně veliké starosti. Tak především není zapotřebí o jednáních mluvit. Zasedání delegátů, k němuž se vyzvalo - tento požadavek byl výsledkem jednání - se tedy konalo minulou neděli ve Stuttgartu. Především se jednalo o to, že onen prozatímní vedoucí výbor, který se utvořil po všelijakém zvažování ze starého ústředního představenstva, že tedy výbor devíti měl mluvit sám od sebe o minulosti, přítomnosti a budoucnosti Anthroposofické společnosti, a pak celá společnost v Německu a Rakousku se měla dostat ke slovu prostřednictvím svých delegátů. Tak to také proběhlo. Protože bych vám chtěl jen krátce naznačit to, co konečně vedlo k výsledku, ne budu mluvit o tom, že se skutečně návrhy jednacího řádu jen sypa ly. Sotva byl nějaký návrh vyřízen a začalo se mluvit věcně, v mži ku opět přilétly dva tři návrhy jednacího řádu na předsedův stůl. Jen se to sypalo; rozmluva o těchto návrzích jednacího řádu nebrala konce. Ale o tom nechci mluvit. Chci připomenout, že se opravdu hovořilo o vynikajících, skutečně naléhavých věcech, hluboce anthroposofických. Albert Steffen vyslovil nádherná, odvážná, hluboce stěžejní slova. Geniálně vylíčil Werbeck kategorie odpůrců a jejich vztah k anthroposofickému hnutí akcelé civilizaci. Živě popsal dr. Büchenbacher, jak se tak někdo, kdo vstoupil do Společnosti v letech 1917, 1918 nebo 1919, 1920 nebo 1923, cítil po tom, s čím se tu setkal. Že všechno nebylo dobré, a jaké bylo mnohé, co bylo mezi tím - tak, víte přece, že se o tom ze zdvořilosti raději mlčí. Vedle jiných věcí zaznělo tedy i něco vynikajícího, velkolepého. A přesto přešla neděle, pondělí, úterý, a v úterý večer jsme byli tak daleko, že se mohlo říci: Když to zítra - a druhý den byl poslední den - tak bude pokračovat, tak se delegáti opět rozejdou, jak se sešli. Vlastně se totiž neobjevilo nic z toho - přirozeně bylo hodně anthroposofického, neboť se mluvilo významně - co v lidech v sále žilo, v četných lidech, kteří byli přítomni. Byli to přece všechno lidé, ale - ne že by řeči nejednaly o skutečnosti, všechny jednaly o skutečnosti - ale v jednání nežila realita, nežila skutečnost, žila jen abstrakce. Byl to tedy školský příklad abstraktního života. A v úterý večer nastal úplný zmatek. Mluvil jeden přes druhého.

Tak jsem nemohl jinak, než se rozhodnout, v návaznosti na přednášku, kterou jsem v úterý měl mít, sám navrhnout z toho, co tu bylo v sále - vždyť tu v jistém smyslu seděla celá německá a rakouská Anthroposofická společnost - ale teď se muselo z toho, co tu bylo jako skutečnost, vytěžit něco, co by shrnulo síly. Chtěl jsem právě v úterý mluvit o životě ve společnosti, neboť to vyplynulo jako nutnost z mnohého, co bylo řečeno. Udělal jsem pak návrh; řekl jsem: Je ovšem vidět, že se tu mluví páté přes deváté, že to, co se tu mluví, nevede k tomu, aby skutečnost opravdu vyplynula na povrch. Nehledíme-li ke všemu ostatnímu, tak tu máme dva typy pocitu, názoru a mínění. Tím jedním je stará Anthroposofická společnost s výborem, který se vytvořil; ten druhý se

skládá z lidí, kteří v podstatě nemají vůbec žádný zájem na tom, co je zastoupeno ve vztahu mezi tímto výborem a Anthroposofickou společností, tak to vyjádřím přesněji: sami lidé, kteří nemají ani nejmenší zájem o to, co například říkal výbor, kteří však jsou vynikající anthroposofové. Nemůžeme si vlastně myslet nic krásnějšího než to, co vzešlo právě při tomto stuttgartském jednání z mládeže: něco nádherně, energicky krásného. Velkolepě se prožívala duše mládeže s bouřlivou touhou vstoupit do anthroposofického života, ale taky žádný zájem o to, co se tu teď ukázalo jako společnost v Anthroposofické společnosti, co se tu uplatňovalo. V takový jev se musí věřit. Musíme se učit takový jev vidět. Nesmíme být slepí. Nesmíme si zavazovat oči před tím, co je reálné. A tak jsem nemohl říci nic jiného než: Protože tu jsou sjednoceny tyto dva typy lidí, je ovšem jakékoli mluvení o dorozumění v abstraktním smyslu nepravdivé. Stará Anthroposofická společnost nemůže být jiná, než je; ti druzí také nemohou být jiní, než jací jsou. Proto bude Anthroposofická společnost jako celek nejlépe dále existovat, když každý půjde svou cestou: na jedné straně stará aristokracie - ne?- tak tedy členové starší anthroposofové společnosti s historií na bedrech a zádech; na druhé straně naléhající staří a mladí lidé. Existuje starý návrh stanov Anthroposofické společnosti. Co v něm je, může se doporučit oběma stranám! Každá může doslovně provádět to, co tam stojí, ale každá při tom z toho dostane něco úplně jiného. Tak je to právě v životě. V teorii to je jinak, ale v životě to je tak.

A tak jsem navrhl: Stará Anthroposofická společnost zůstane se svým výborem devíti. To jsem charakterizoval takto: Jsou tam prominentní osobnosti ze Stuttgartu, které vedou významně svá jednotlivá podnikání, dělají strašně mnoho práce, vlastně dokonce při jednáních v neděli, pondělí, úterý, ve středu ukázali jako podstatný rys, že byli unaveni předcházejícím úsilím. Řekl jsem: Až přijdu do Stuttgartu a bude se muset něco udělat - tak to bylo, řekl jsem, v posledních rocích - stačí, abych stiskl knoflík. Tyto vedoucí osobnosti ve Stuttgartu mají jemné porozumění, chápou hned všechno, není zapotřebí mnoho mluvit. Kdyby se o všem muselo strašně moc mluvit, nestačil by čas; ale tyto osobnosti chápou všechno hned. Všechno je jim absolutně jasné, stačí jen na něco narazit. Ale většinou to nedělají. Pak jsou ti druzí, to je druhá strana: plní anthroposofické duševnosti, plně v anthroposofii. Mohu mluvit i k vedoucím osobnostem této strany: Nechápu nejdřív nic z toho, co říkám, ale hned všechno dělají. Ano, je tu velký rozdíl, je tu mohutný rozdíl: jedni chápou velice snadno a nedělají nic; ti druzí nechápu nejdřív nic, slibují jen, že to všechno pochopí, mají vnitřní sílu, cit, pocit; ale dělají hned všechno: Dělá se všechno, co se nepochopilo.

Ano, je třeba udělat dvě zvláště utvářené pobočky společnosti, máli tato společnost zůstat jednotnou; a pak nemůže nikdy jedna strana druhou pomýlit. Je tu ta strana, jak bych to nazval, člověk musí mít výrazy, víte, nejedná se o nic jiného než o terminologii: strana vázanosti, tradice, pevně zvýrazněných - nemusí to ovšem vždycky být fyzický lístkový katalog - členů kartotéky, na kurulských židlích. A něco znamenají: prezident, viceprezident a tak dále, a společnost je řízena. Sedí se tu a postupuje se systematicky. Tamhle se na mne právě dívá nějaký pán, který mne mohl v posledních dnech poučit, než jsem odcestoval, k čemu někdy taková systematická vede. Byl na příklad odeslán dobropis za 21 marek, myslím; dopis musel být poslán doporučeně za 150 marek! To je všechno naprosto v pořádku, když se dnes posílá dopis do ciziny, stojí to 150 marek. Když tedy člověk chce někomu napsat: Zapsali jsme těchto tvých 21 marek do správné rubriky naší účetní knihy, tak za to vydáme 150 marek, aby se ta záležitost správně vyřídila. Tak to totiž dneska chodí, když se věci rozdělují podle A, B, C. Tady je tedy strana organizovanosti, stará Anthroposofická společnost. Člověk v ní může být dobrým členem. Pak je tu svobodné sdružení lidí, kteří na vše toto nenaletí, kteří chtějí mít zcela jen na základě lidskosti volné sdružení. Tyto dva proudy, ty tu teď mají být.

Nakreslil jsem to zcela přímočaře, tedy naznačil. Hned ten večer se ozvaly hlasy, že to je ovšem to nejstrašnější, kdyby se to muselo stát, neboť společnost by se rozštěpila ve dvě části a tak dále. Ale taková byla přece skutečnost! Kdyby byla vůle něco udělat, ne podle toho, co si lidé myslí - to totiž, co si člověk myslí, není zpravidla tak významné jako to, co člověk je - ale podle toho, jaká byla skutečnost, muselo se to řešit právě tak. To byl výraz pro skutečnost, jaká tu byla. Jak řečeno, ihned se mluvilo o tom, jaký by to byl hrozný důsledek, kdyby se to stalo nezbytným a tak dále.

Také kolem ve vnějším prostoru nastal chaos, všude se tvořily skupiny, nikde se nedalo projít, všude člověka zastavovali, všude se ptali, jak to neb ono bylo myšleno. V ono úterý byl vnitřní chaos, ale pak také vnější chaos, když lidé chtěli po jedenácté hodině opustit sál. Přišel jsem pak domů, člověk byl opravdu trochu

unaven. Tu ve 12 hodin pro mne přišli. Ještě jsem se vůbec nechystal ke spaní, ještě ne úplně, ale přišli pro mne: Ze dole na ulici Landhauské je shromáždění. Na cestě ze druhého poschodí do prvního byl jsem ještě zadržen mezishromážděním, pak jsem přišel asi ve tři čtvrtě na jednu v noci na toto shromáždění. Tam to šlo ale rychle, věc přece pochopili, pochopili ji úplně správně. O podrobnostech se mohlo skutečně velmi dobře hovořit; bylo jasné, že se mohlo tímto způsobem něco udělat.

Pak se projevil pochybnosti - je ovšem přirozené, že se takové pochybnosti vyskytly - například někdo řekl: Ano, ale jsou přece osobnosti, které sympatizují s mládeží, ty by chtěly všechno to, co chce na příklad mládež, ale na druhé straně přece historicky patří do staré společnosti. Mají dokonce své postavení ve staré zorganizované společnosti, kde chtějí přece dále pracovat.

Řekl jsem: To se vyřeší velmi snadno. Stačí jen se postarat o to, když vstoupíte do obou poboček, abyste členský příspěvek zaplatili jen jednou. Je nutné jen najít technický modus. Vždyť se vůbec nemůže jednat o to, že by byl člověk z druhé vyloučen, protože je v té první. Musí tu být jen možnost vidět skutečnosti. Řekl jsem, že i v institucích je rozhodně možnost vyhovět oběma směrům. Umím si na příklad představit tuto možnost: je tu waldorfský učitel, ten se přiklání k volnému sjednocení, pak tam je jiný (waldorfský učitel), ten se přiklání ke skupině organizovaných, ten tedy vstoupí tam. Ve waldorfské škole působí ti dva samozřejmě harmonicky. Včera byla projevována ještě pochybnost, jak to tak teď bude v jedné nebo druhé pobočce. Řekl jsem: Proč by nemohli v pobočce vedle sebe sedět organizovaní i ti ostatní? Musí tu však být možnost žít vnitřní realitou, která tu všude je. Vychází-li něco z reality, tak se přece dá všechno provést, a teprve tím se vytvoří jednota. Dokonce to trvalo jen do čtvrt na tři ráno, a mládeži se podstatně ujasnilo - ale byli tu i bělovlasí mladíci, kteří už měli za sebou řadu desetiletí - a pak i této mládeži se v noci z úterý na středu vyjasnilo: jde to tak.

Tak se středa zabývala rozebíráním záměrů. A tak se pak ve středu večer - teď to shrnu, pak ještě něco doplním k tomu, co podávám jako zprávu - došlo k uskutečnění této ideje. Je tu tedy stará Anthroposofická společnost s devítičlenným výborem, což jsem už nedávno uvedl, a je tu ta druhá, volnější, svobodnější Anthroposofická společnost, která přednostně usiluje o to, předvést anthroposofii světu, která usiluje o vnitřní prohloubení lidského života. Podám vám zítra a pozítří nejpodstatnější obsahy svých obou přednášek, které jsem měl ve Stuttgartu; ty souvisí vnitřně s životem v Anthroposofické společnosti; první přednáška totiž jednala o podmínkách utváření společnosti a druhá přednáška jednala o důvodech, proč je tolik hádek ve společnostech, které se zakládají na bratrství.

Pro toto svobodnější sjednocení se pak nejdříve vytvořil výbor - že ano, jméno tady znamená přirozeně svobodu - pan Lehrs, slečna dr. Röschl, pánové Maikowski, dr. Büchenhacher, pan Rath, pan von Grone, rektor Bartsch z Vratislavi a pan Schröder. Vidíte, že všichni nejsou úplně mladí, jsou tam i úplně důstojní lidé s vousy patriarchů. Tedy není tu zastoupen třeba pouze mladistvý radikalismus, ale bude se moci plně uplatnit. Ano, tak ta věc teď vypadá! Jedná se jen o to, aby se s ní správně zacházelo. Toto volnější sjednocení si pak vzalo zvláště za úkol vytvořit užší společenství, do značné míry pro práci anthroposofie pracovat ve velkém exoterně, a esoterně pracovat v malém pro společenství, která se udržují pohromadě méně schematickou organizací, spíše jakousi vnitřní karmou. Tedy jak řečeno, to byly ty dvě skupiny. Budu o tom mluvit ještě zítra a pozítří. Tak je to přece nezbytné. Živé se nedá udržet ve staré formě, ve staré šabloně. S těmi zařízeními musíme rozhodně jít za něčím živým.

Víte, že jsem řekl, když jsem odjel do Stuttgartu: Vlastně celý problém Anthroposofické společnosti je problém krejčovský. Anthroposofie totiž vyrostla, a oblek, Anthroposofická společnost - neboť se stala pozvolna oblekem - už jí byl malý: kabát nesahá ani k loktům a nohavice ani ke kolenům. Nebudu to rozvádět dále; věc vypadala totiž groteskně, a to zpozorovali ti, kteří tam vstoupili v poslední době se srdcem plným očekávání. Teď se bude jednat o to, zda tento pokus, ne roztáhnout starý oděv, neboť to by se roztrhl, nýbrž udělat nový oděv, ale s větší účelností, jestli se to podaří. Vnitřně to má naprosto schopnost, aby se to dařilo. Bude se jednat o to, zdali lidé najdou síly teď takto pracovat. Právě tak, jak je v životě všechno možné jinak než v teorii, tak je to právě i zde tak: jedná se skutečně o to, aby se vytvořilo něco života schopného. Tu máte pana von Grone; je členem jak výboru vázaných lidí, tak také svobodného výboru svobodných lidí, je v obou výborech. A tak to půjde nejlépe, když se každý zařídí podle sebe, být buď patriarchou nebo mladistvým nadšencem, a když chce

někdo být obojí zároveň, proč by nemohl být stvořením s dvěma hlavami! Je naprosto nutné, aby se síly rozvíjely svobodně. Mnohé ovšem přirozeně nejde. Například mi vyprávěli, že v jedné pobočce zažil jednou předseda překvapení, že někdo žádal o slovo, a zatímco měl plamennou řeč, jiný do toho neustále mluvil. Tu řekl předseda: Ale, milí přátelé, to přece nejde! - Proč to nemá jít! - byla odpověď. Chceme přece žít podle filosofie svobody, tady se přece nedá svoboda omezovat, aby mluvil vždycky jen jeden! Proč by nemělo mluvit současně více lidí! - Tak, že ano, mnohé právě nejde, ale mnoho věcí se vždycky ani přímo nevyžaduje. Já ze své strany jsem teď dokonale přesvědčený, že to teď opět chvíli půjde. Ne stále; nemůžeme zakládat věci na věčnost. Za nějakou dobu už budeme postaveni před nutnost, opatřit opět novým oděvem to, co je anthroposofický organismus. Ale tento osud máme ovšem každý jako člověk také: nemůžeme na sobě mít stále tytéž šaty. A každá organizace je konečně přece pro to, pro co žije, oděvem. Proč by se mělo právě v sociálně organickém útvaru chtít pracovat na věčnost! Co chce žít, musí se proměňovat, a vlastně jen co se proměňuje je životaplné. Proto musíme právě pro to, co má být v nejvýznamnějším smyslu životaplné pro anthroposofické hnutí, mít organizaci, která právě také žije. Přirozeně se nemůžeme zabývat reorganizací každý den, ale každých pár let to bude nutné! Jinak budou židle, na nichž sedí vedoucí osobnosti, totiž právě těmi židlemi kurulskými! Když na jedné straně nastane na kurulských židlích zvláštní specialita odpočívání, tak to bude svědět ty ostatní, kteří na nich nesedí. A tak už musíme najít možnost, aby to svědilo i ty na kurulských židlích! Musíme tedy začít a těmi židlemi trochu třást. Ale když se nám podaří udělat správná opatření, může to všechno jít.

Moji milí přátelé, chtěl jsem vám podat zprávu. Nebylo mi právě do smíchu, ale mnohé se rozezná právě tehdy, když se to může popsat slovy, která znějí trochu humorně.

GA 257